

investigation showed that for further analysis of the art-house cinema in terms of institutionalism it is necessary to determine the structure of the art cinema as a social institution as well as the stages of its institutionalization. Film studies, scientific and popular publications are both structural elements of the social institution of art-house cinema and a means of the process of its institutionalization, especially on the stages of creating formal and informal institutions that regulate its functioning and organization of the status-role-playing system. In series with the institution of festivals that contribute to the formation and development of art-house cinema in the context of its production and distribution, film studies and popular science publications can be considered as the factors that contributed to the academic and scientific understanding of the phenomenon of art cinema.

Key words: film studies, art cinema, social interactions, popular science, sociocultural phenomenon, mass communications.

Стаття получена 28.11.2015 г.

УДК 316+323.3

Мирослава Куц

Розуміння як підґрунтя соціально-комунікативної взаємодії

Здійснено концептуалізацію поняття «взаємодія», розглянуто основні підходи до осмислення концептів «дія» та «взаємодія» в соціологічному й суспільно-філософському дискурсах. Констатовано, що розуміння – це основа соціально-комунікативної взаємодії. Поняття розуміння, корелюючи з поняттям значимості, є невіддільним від процесу смислотворення. Аргументовано, що розуміння – це процес продукування смислів, який конструє ті чи інші сенси для учасників соціально-комунікативної взаємодії залежно від значимості та ціннісної наповненості певних взаємодій.

Ключові слова: взаємодія, соціальна взаємодія, соціально-комунікативна взаємодія, дія, соціологія розуміння.

Постановка наукової проблеми та її значення. Актуальність дослідження проблематики соціально-комунікативної взаємодії обумовлена насамперед посиленою динамікою соціальних процесів і новітніми викликами сучасного інформаційного суспільства, зокрема в українському он-лайн-просторі. Це ставить на порядок денний виявлення базових характеристик і ключових ознак соціально-комунікативної взаємодії. У цьому контексті набуває важливості категорія розуміння, крізь призму аналізу якої постає можливість осмислення причин і мотивів індивідів, які, наприклад, взаємодіють у мережі Інтернет.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Поняття взаємодії вивчали теоретики соціально-філософського дискурсу (Арістотель, М. Вебер, Г. Зіммель, Т. Парсонс, П. Сорокін та ін.). Одне з найвідоміших досліджень належить М. Веберу, який пропонував розглядати поняття соціальної дії з погляду раціональної доцільності, що не завжди можливо застосувати під час аналізу соціально-комунікативної взаємодії, зокрема в сучасному он-лайн-просторі, де часто набувають важливості ірраціональні чинники. Значимість певної події чи ситуації, ціннісно-культурні чинники, не вписуючись у коло раціональної доцільності, певним чином детермінують віртуальну реальність, зокрема в он-лайн-ігрових спільнотах України.

Мета статті – виявлення сутності та основних характеристик соціально-комунікативної взаємодії, а **завдання** – визначення ролі категорії розуміння у формуванні соціально-комунікативної взаємодії.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування результатів дослідження. У широкому значенні під взаємодією переважно розуміють «взаємний зв'язок між предметами у дії, а також погоджену дію між ким-, чим-небудь» [11, с. 259]. Концепт взаємодії синонімічний поняттям «співдія», «співдіяння».

Цікаве трактування поняття «дія» в давньогрецькій мові, зокрема в текстах Арістотеля. З одного боку, концепт дії позначається терміном «energeia» (енергія), з іншого – це поняття описується за допомогою термінів «to poiein» (діяти), «praxis» (практика, діяльність). Тобто вказується на практичну спрямованість дії. Також, концептуалізуючи поняття дії, Арістотель аналізує його як «ergon» (справа, діло). Слід зазначити, що поняття дії вчений розглядав достатньо ґрунтовно, уважаючи його однією з десяти категорій, завдяки яким можна класифікувати дійсність матеріального світу. До таких категорій Арістотель відносив: 1) «сутність»; 2) «скільки» (кількість); 3) «яке» (якість); 4) «по відношенню до чогось» (співвіднесеність); 5) «де» (місце); 6) «коли» (час); 7) «перебувати в певному стані» (розташування); 8) «володіти»; 9) «діяти»; 10) «заснавати дії» [1, с. 55].

Поняття дії корелює з поняттям часу: «якщо хтось указує, наскільки тривалою є дія, то він визначає її часом» [1, с. 64]. Тобто темпоральні характеристики невід'ємні при концептуалізації категорії дії. Крім того, дія (*energeia*), згідно з Арістотелем, завжди спрямована на певну ціль: «якщо в русі закладена ціль, то він і є дією» [2, с. 242]. Причому рух – це дія незавершена. Також дія допускає і протилежність собі, і більший чи менший ступінь певного процесу дії [1, с. 79].

Аналізуючи клас природних речей, Арістотель зазначав, що, з одного боку, вони включають у себе сутності (прості тіла), а – з іншого – їхні дії та зазнавання дій (тобто підпадання під дії). Під діями маємо на увазі рух кожного з простих тіл (його складових), «причина яких – сила, внутрішньо притаманна самим [елементам]» [4, с. 341]. Дія того, що сприймається відчуттям, і дія самого відчуття є тотожними [2, с. 426], хоча їх буття не однакове (наприклад звук у дії та слух у дії).

У соціологічному дискурсі соціальну дію переважно розглядають у двох взаємопов'язаних контекстах [14, с. 110]. З одного боку, під соціальною дією розуміють форму чи спосіб розв'язання соціальних проблем, в основі яких лежить зіткнення інтересів основних соціальних сил у суспільстві, з іншого (у широкому контексті) – мають на увазі будь-яку акцію, що здійснюється соціальним суб'єктом задля забезпечення певних інтересів.

Фундаторами теорії соціальної дії є М. Вебер, Ф. Знанецький, Т. Парсонс та ін. У соціологічному дискурсі пріоритетне вузьке розуміння соціальної дії як поведінки діючого суб'єкта, що орієнтована на інших суб'єктів і взаємодію з ними. Тобто увагу акцентовано на інтерактивності соціальної дії. Її можна розглядати як структурний процес, що включає «суб'єкти, що діють, власне дію, її джерела, орієнтацію, умови і результати» [14, с. 110]. Класифікують соціальні дії відповідно до певних критеріїв.

Поняття взаємодії тісно корелює з поняттям відносин. Арістотель виділяв три їх типи: між окремими людьми, у спільнотах та державні відносини. Ефективні стосунки між людьми, на думку Арістотеля, можуть установлюватися лише на основі партнерських і дружніх взаємин [3, с. 232]. Також такі відносини можуть установлюватися між людьми, яких поєднують родинні зв'язки. Стосунки між людьми – основа відносин у спільнотах. Державні взаємини, згідно з Арістотелем, склалися заради того, щоб приносити взаємну користь, тоді як відносини в спільнотах спрямовані, щоб приносити часткову користь [3, с. 233]. Отже, у цілому всі стосунки є частинами відносин у державі. Доречно в цьому контексті згадати думку Платона, який уважав, що справедлива дія лише настільки співвідноситься зі справедливістю, наскільки вона співвідносна з прекрасним [13, с. 314].

Аналізуючи поняття соціально-комунікативної взаємодії, звернемося до позиції Г. Зімеля, який зазначав, що «в якості регулятивного світового принципу ми повинні прийняти, що все перебуває з усім у якій-небудь взаємодії, що існують сили та відносини, які переходять туди й назад між кожною точкою та кожною іншою точкою світу» [9, с. 314].

У філософському дискурсі під соціальною взаємодією мають на увазі «вид безпосередніх або опосередкованих (зовнішніх або внутрішніх) стосунків, зв'язків, що існують у суспільстві» [17, с. 128]. Можна виділити два базові рівні прояву соціальної взаємодії – міжособистісний (або мікросоціальний) і суспільний (або макросоціальний).

Соціальна взаємодія, як зазначає Л. Сорокіна, – це «система взаємозумовлених, взаємозалежних соціальних дій, в яких дія одного суб'єкта є і причиною, і наслідком дій іншого суб'єкта» [16, с. 57]. Суспільне життя ґрунтується на соціальній взаємодії, оскільки вона формує відносини між людьми, між соціальними групами тощо. Основою соціальної взаємодії виступають соціальні дії, які орієнтовані на інших суб'єктів.

На думку П. Сорокіна, у соціальній взаємодії потрібно виділити такі елементи, як суб'єкти взаємодії, їхні соціальні очікування та цілеспрямованість діяльності [15]. Концепт обміну стає центральним при розумінні соціальної взаємодії, за якої відбувається обмін інформацією, знаннями, матеріальними благами чи ресурсами тощо. Т. Парсонс акцентував увагу на ключові аспекти соціальної дії, що сприяють інтегруванню таких дій та формуванню соціальної взаємодії: це, насамперед, соціальні норми, які детермінують певні соціальні ролі [12].

Одне з найвідоміших досліджень поняття взаємодії належить М. Веберу. Концепт дії, як зазначав М. Вебер, виступає специфічним об'єктом для соціології розуміння, адже людській дії притаманний певний сенс, оскільки вона виражає ставлення до тих чи інших явищ із розумінням. Доволі важливими для соціології розуміння будуть, по-перше, саме ті людські дії, які співвідносяться з діями інших людей завдяки суб'єктивному сенсу, що вкладається в розуміння конкретної дії кожним індивідом. По-друге, такі людські дії набувають визначеності в середовищі всіх учасників саме завдяки осмисленому спів-

віднесенню їх кожним індивідом. По-третє, означені людські дії піддаються розумінню, виходячи з означеного сенсу, який суб'єктивно передбачався кожним з учасників [5, с. 106]. М. Вебер підкреслює, що сенс – це певне уявлення про те, для чого або чому ця дія відбувається, це певне його усвідомлення й спрямованість.

Водночас М. Вебер переважно пропонував розглядати поняття соціальної дії зважаючи на раціональну доцільність [5], що не завжди можливо застосувати під час аналізу соціально-комунікативної взаємодії, зокрема в українському он-лайн-просторі. Крім того, із погляду соціологічної теорії М. Вебера не зовсім зрозуміло, яким чином індивідуальні поведінки поєднуються в соціальні інституції.

Прихильник розуміючої соціології, заснованої на інтроспективному методі (пізнання свідомості людини), М. Вебер наголошує: пізнати соціальну дію людини – значить вивести з її свідомості цілі, мотиви, інтереси та точки зору. Не розуміючи цього, ми не зможемо зрозуміти, чому індивід виконує ті чи інші дії.

Саме концепт «розуміння» (Verstehen), згідно з М. Вебером, є засадничим при розгляді окремого індивіда та його дії. У цьому контексті індивіда можна сприймати як певну первісну одиницю, своєрідний «атом», який виступає єдиним носієм осмисленої поведінки [6, с. 117].

Отже, категорія розуміння обрана нами для осмислення причин і мотивів індивідів, які взаємодіють в он-лайн-спільнотах.

Для соціології розуміння як певний ідеальний тип стосовно емпіричної поведінки виступає об'єктивна раціональна правильність [6, с. 115]. У розгляді «неправильних типів» поведінки набуває важливості поняття «значимості». У цьому разі вирішальну роль відіграє дистанція між певним «неправильним типом» поведінки та тим, що вважається «значимим» [6, с. 116].

Якщо ідеальний тип утворено зі зрозумілих для осмислення зв'язків, то він уважатиметься «значимою» нормою. Власне кажучи, «якою ж мірою саме правильний тип доцільно розглядати як ідеальний, залежить тільки від відношення до цінності» [6, с. 116]. Для соціології визначальним принципом дослідження стає виявлення домінантних уявлень людей про «сенс» і «значимість» тих чи інших явищ.

Слід зазначити, що концепт «розуміння» – ключове поняття герменевтики. Виникнення терміна «герменевтика» (із грец. ερμηνεύειν – тлумачити) пов'язане з іменем Гермеса – одного з богів грецької міфології. Гермес уважався оповісником волі богів, він розтлумачував божественну волю для когорти непосвячених. Саме тому герменевтика – це наука про розуміння текстів, ситуацій, явищ тощо.

Поняття розуміння набуло всебічного розгляду у філософській герменевтиці Г.-Г. Гадамера, який уважав, «що зрозумілим буде лише те, що дійсно являє собою викінчену смислову спільність» [7, с. 273]. Тобто вчений пов'язував розуміння зі створенням сенсів.

На думку Г.-Г. Гадамера, етапу розуміння передують так зване «передбачення завершеності» – формальна передумова, яка скеровує розуміння інтерпретатора в певне русло. Основою для «передбачення завершеності» стають окремі попередні судження чи погляди, які виступають певним фільтром для оцінки тих чи інших явищ, подій, текстів тощо.

Звернемося до поняття «герменевтичне коло», яке введено Г.-Г. Гадамером. Воно цікаве тим, що презентує кругову структуру розуміння. Згідно з принципами герменевтичного кола, «ціле треба зрозуміти, виходячи з часткового, а часткове – виходячи з цілого» [7, с. 270]. Одним із прикладів ілюстрації застосування герменевтичного кола може стати аналіз іншомовного тексту. Під час перекладу такого тексту постає необхідність одночасного розуміння і цілого (яке проблемне поле суспільного буття висвітлює цей текст), і часткового (тлумачення окремих слів).

Представник наукової школи «філософія життя» В. Дільтей розподілив науки на два класи – «науки про дух» та «науки про природу», виділивши щодо них, відповідно, дві методологеми: «розуміння» й «пояснення». На думку В. Дільтея, для «наук про природу» характерне *пояснення* даних зовнішнього досвіду. Натомість, «наукам про дух» притаманне *розуміння* духовної цілісності [8, с. 215]. У цьому контексті, сутність «розуміння» полягає в конструюванні сенсів певної події, явища тощо. Специфіка стратегії «пояснення» обумовлюється використанням уже наявних знань задля отримання нових.

Як зазначалося, у М. Вебера розуміння пов'язане з раціональною доцільністю. Згідно з концепцією Л. фон Мізеса, найбільш важливі цілі людського існування не піддаються раціональному аналізу. На його думку, діяльність – це поведінка, яка спрямовується актами вибору. Під поняттям вибору маємо на увазі відбір певного способу поведінки з усіх наявних варіантів та відмову від альтернативних варіантів [10, с. 20]. Людина у своїй діяльності обирає а) кінцеві цілі; б) звичайні цілі; в) засоби для досягнення цілей. Загалом, соціальна взаємодія для індивіда стає засобом досягнення його цілей. Потрібно

зазначити, що індивід насамперед вибирає кінцеві цілі, після чого здійснює вибір засобів для їх досягнення. Проміжні цілі (звичайні) постають у процесі діяльності під час реалізації тих чи інших засобів для досягнення цілей.

При виборі кінцевих цілей «реакцію людини визначають ціннісні судження, а в частині вибору засобів – весь корпус учень праксеології та технології, які вона має у своєму розпорядженні» [10, с. 211]. Тобто в основі кінцевих цілей лежать ціннісні судження. Натомість, засоби, що обираються задля досягнення цих цілей – це технічні рішення, які оцінюють, виходячи з їх здатності створювати певні ефекти. Вибір кінцевих цілей, будучи залежним від суб'єктивних ціннісних установок окремих людей, не підлягає раціональному осмисленню. Такий вибір в означеному контексті є суто ірраціональним [10, с. 195]. Раціональному дослідженню піддаються лише засоби для досягнення кінцевих цілей і звичайні, тимчасові цілі.

Висновки й перспективи подальшого дослідження. Отже, порівнювати з погляду раціональної доцільності можна лише звичайні людські цілі та засоби для досягнення цілей, оскільки в контексті концепції Л. фон Мізеса, їх вибір є справою розуму. Стосовно кінцевих цілей майже неможливо виявити раціональну доцільність, адже такі цілі, будучи детерміновані ціннісними судженнями, є справою душі чи волі. Отже, маємо підставу для цікавого висновку щодо меж застосування моделі ідеального типу (раціонально-доцільного) М. Вебера в дослідженні соціальної взаємодії. Означену модель застосовано під час аналізу звичайних цілей і засобів для досягнення цілей. Характеризуючи ціннісні судження, варто використовувати інші методологічні засоби.

Відповідно, значимість ціннісних суджень полягає в тому, що вони є джерелом людських дій. У цьому контексті набуває важливості виявлення змістовного наповнення ціннісних суджень індивідів, які взаємодіють між собою, спосіб упорядкування їхніх цінностей на власній шкалі пріоритетів. Поняття розуміння корелює з поняттям значимості, тобто концепт розуміння невіддільний від процесу смислотворення. Отже, розуміння – це процес продукування смислів. Саме розуміння є основою соціально-комунікативної взаємодії, продукуючи ті чи інші сенси для учасників взаємодії, залежно від значимості та ціннісної наповненості певних взаємодій. Для забезпечення взаєморозуміння потрібна співпричетність кожного, усунення ієрархії в парадигмі відносин, можливість для кожного брати участь у соціально-комунікативній взаємодії, не завдаючи шкоди іншим і не відчуваючи утисків з боку інших.

Джерела та література

1. Аристотель. Категории / Аристотель // Сочинения : в 4-х т. – М. : Мысли, 1978. – Т. 2. – 687 с. – С. 51–90.
2. Аристотель. Метафизика / Аристотель // Сочинения : в 4-х т. – М. : Мысли, 1976. – Т. 1. – 550 с. – С. 63–521.
3. Аристотель. Никомахова етика / Аристотель // Сочинения : в 4-х т. – М. : Мысли, 1983. – Т. 4. – 830 с. – С. 53–294.
4. Аристотель. О небе / Аристотель // Сочинения : в 4-х т. – М. : Мысли, 1981. – Т. 3. – 613 с. – С. 263–378.
5. Вебер М. Избранные произведения / М. Вебер. – М. : Прогресс, 1990. – 808 с.
6. Вебер М. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика / М. Вебер. – К. : Основи, 1998. – 534 с.
7. Гадамер Г.-Г. Истина і метод / Г.-Г. Гадамер ; [пер. з нім.]. – К. : Юніверс, 2000. – Т. I : Герменевтика I : Основи філософської герменевтики. – 464 с.
8. Дильтей В. Собрание сочинений : в 6 т. / В. Дильтей // Т. 1 : Введение в науки о духе / [пер. с нем. ; под ред. В. С. Малахова]. – М. : Дом интеллектуальной кн., 2000. – 764 с.
9. Зиммель Г. Социальная дифференциация. Социологические и психологические исследования / Г. Зиммель // Избранное. – Т. 2 : Созерцание жизни. – М. : Юрист, 1996. – 607 с. – С. 301–465.
10. Мизес Л. Фон. Теория и история. Интерпретация социально-экономической реальности / Л. фон Мизес. – М. : ЮНИТИ–ДАНА, 2001. – 295 с.
11. Новий тлумачний словник української мови : У 4-х т. / [уклад. : В. В. Яременко, О. М. Сліпушко]. – К. : Вид-во «Аконіт», 1999. – Т. 1 : А–Є. – 912 с.
12. Парсонс Т. Система современных обществ / Т. Парсонс. – М. : Аспект Пресс, 1998. – 270 с.
13. Платон. Законы / Платон ; [пер. с древнегреч. А. Н. Егунова, С. П. Кондратьева, С. Я. Шейнман–Топштейн и ред. / общ. ред. А. Ф. Лосева, В. Ф. Асмуса, А. А. Тахо–Годи]. – М. : Мысли, 1999. – 832 с.
14. Ручка А. Дія соціальна / А. Ручка // Соціологічна енциклопедія / укладач В. Г. Городяненко. – К. : Академвидав, 2008. – 456 с. – С. 110.
15. Сорокин П. А. Человек. Цивилизация. Общество / П. А. Сорокин ; [пер с англ. ; ред., сост. А. Ю. Со-гомонов]. – М. : Политиздат, 1992. – 543 с.
16. Сорокіна Л. Взаємодія соціальна / Л. Сорокіна // Соціологічна енциклопедія / укладач В. Г. Городяненко. – К. : Академвидав, 2008. – 456 с. – С. 57.

17. Філософський словник соціальних термінів / [під заг. ред. В. П. Андрущенко]. – К. ; Х. : Корвін, 2002. – 672 с.

References

1. Aristotle (1978), “*Categories, The works: The 4-th Vol.*”, Moscow : Thoughts, Vol. 2, 687 p., Pp. 51–90.
2. Aristotle (1976), “*The Metaphysics, The works: The 4-th Vol.*”, Moscow : Thoughts, Vol. 1, 550 p., Pp. 63–521.
3. Aristotle (1983), “*Nicomachean ethics, The works: The 4-th Vol.*”, Moscow : Thoughts, Vol. 4, 830 p., Pp. 53–294.
4. Aristotle (1981), “*About heaven, The works: The 4-th Vol.*”, Moscow : Thoughts, Vol. 3, 613 p., Pp. 263–378.
5. Veber, M. (1990), “*Selected Works*”, Moscow : Progress, 808 p.
6. Veber, M. (1998), “*Sociology. General historical analysis. Politics*”, Kyiv : Osnovy, 534 p.
7. Gadamer, Kh.-G. (2000), “*Truth and Method, Vol. I : Hermeneutics I : The Basics of philosophical hermeneutics*”, Kyiv : Universe, 464 p.
8. Dilthey, W. (2000), “*Collected Works, Vol. 1: Introduction to the science of the spirit*”, Moscow: Intellectual House of Books, 764 p.
9. Zimmel, G. (1996), “*Social differentiation. Sociological and psychological research, Selected, Vol. 2. Contemplation of life*”, Moscow: Lawyer, 607 p, Pp. 301–465.
10. Mizes, L. fon. (2001), “*Theory and History. Interpretation of the socio-economic reality*”, Moscow: UNITY-DANA, 295 p.
11. “*New Dictionary of the Ukrainian language: in 4 vol.*” (1999), Compiled by V. V. Yaremenko, A. N. Slipushko, Kyiv: Publishing House “Aconite”, Vol. 1, 912 p.
12. Parsons, T. (1998), “*System of contemporary societies*”, Moscow : Aspect Press, 270 p.
13. Platon, (1999), “*Laws*”, Moscow : Thought, 832 p.
14. Ruchka, A. (2008), “The social action”, “*Sociological encyclopedia*”, Compiled by V. Gorodyanenko, Kyiv : Akademvydav, 456 p., P. 110.
15. Sorokin, P. (1992), “*Person. Civilization. Society*”, Moscow : Politizdat, 543 p.
16. Sorokina, L. (2008), “The social interaction”, “*Sociological encyclopedia*”, Compiled by V. Gorodyanenko, Kyiv : Akademvydav, 456 p., P. 57.
17. “*Philosophical Dictionary of social terms*” (2002), Ed. by V. P. Andrushchenko, Kyiv-Kharkiv : Corwin, 672 p.

Кущ Мирослава. Понимание как основа социально-коммуникативного взаимодействия. Концептуализируется понятие «взаимодействие», рассмотрены основные подходы к осмыслению концептов «действие» и «взаимодействие» в социологическом и общественно-философском дискурсе. Констатируется, что понимание – это основа социально-коммуникативного взаимодействия. Коррелируя с понятием значимости, оно неотделимо от процесса смыслообразования. Понимание – это процесс выработки смыслов, конструирующий те либо иные смыслы для участников социально-коммуникативного взаимодействия в зависимости от значимости и ценностной наполненности определенных взаимодействий.

Ключевые слова: взаимодействие, социальное взаимодействие, социально-коммуникативное взаимодействие, действие, социология понимания.

Kuts Myroslava. Understanding as the Basis for Social and Communicative Interaction. The article is devoted to revealing the essence and the basic characteristics of social and communicative interaction. The role of understanding in the formation of social and communicative interaction is being defined.

The conceptualization of the term «interaction» has been performed; the basic approaches to understanding the concepts of «action» and «interaction» in the sociological and socio-philosophical have been discoursed. The concept of interaction has been studied by many scientists in social and philosophical discourse. One of the most famous researches belongs to M. Weber, who proposed to consider the concept of social action in terms of rational expediency, which is not always possible to apply analyzing social and communicative interaction, particularly in the present online space where irrational factors often become very important.

The category of understanding has been chosen to comprehend the causes and motives of individuals who interact in online communities. For sociology of understanding rational objective accuracy appears as a particular ideal type regarding the empirical behavior. Considering the «wrong type» of behavior the concept of «significance» becomes important. In this case, the crucial distance between certain «wrong type» of behavior and what is considered «significant» plays a decisive role.

It is sated that understanding is the foundation of social and communicative interaction. The concept of understanding, correlating with the notion of importance, is inseparable from the process of meaning development. It is argued that understanding is the process of meaning production, which constructs a certain meaning for participants of social and communicative interaction, depending on the value and importance of certain interactions.

Key words: interaction, social interaction, social and communicative interaction, action, sociology of understanding.

Статтю отримано 12.11.2015 р.